

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Hva er god kirkelig beredskap? / Bispeord til vigsling og velsigning / Fra himmelsk frelse til hysterisk helse / Gud frister ingen, men han setter oss på prøve / Ledelse og arbeidsgiveransvar – en kommentar til Per Kr Aschim / Gud vil ha vår lovsang, ikke vår "velsignelse" / Å oversette Første Mosebok / Fra bispedømmerådene

SØNDAGSTEKSTEN

1. søndag i adventstiden - Sjur Isaksen
2. søndag i adventstiden - Frode Granerud
3. søndag i adventstiden - Kjell A. Skartseterhagen

Hva er god struktur for kirkelig beredskap?

Hva er god kirkelig beredskap?

22. juli 2011 har gitt et fornyet fokus på beredskapsplaner over det ganske land, så også i Den norske kirke. Kirkerådets kursdager for kirkelig beredskap ble avholdt i slutten av september,

og hovedtema var revidering av planene ved ulykker og katastrofer. Kirkerådet skal i etterkant av disse kursdagene ferdigstille en mal for "Plan ved ulykker og katastrofer" som skal

sendes alle bispedømmer. I bispedømmene skal malen tilpasses det enkelte sted for så å sendes videre til de enkelte prostier, fellestråd og menigheter, for å ende som lokale planer i egnede enheter. Et spørsmål det er betimelig å stille i denne prosessen er: Hva er god struktur for kirkelig beredskap?

Kirkens beredskapsplaner er opp til LRS (politidistriktenes lokale redningssentraler) og de oppnevnte LRS-prestene. LRS-presten er rådgiver inn i politimesterens stab og har også fullmakt til å kalle ut andre prester til tjeneste ved ulykker og katastrofer. Både fra kirkens og fra politidistriktenes side investeres det betydelig tid og penger på denne beredskapsordningen. Den eneste bristen, slik jeg ser det, er at LRS så å si aldri blir iverksatt. I løpet av kursdagene kunne det bekreftes at LRS og LRS-prest trådte i funksjon under Åsta-ulykken for 12 år siden, og at Sunnmøre politidistrikt benytter seg av LRS-prest også ved mindre ulykker hvor LRS som helhet ikke blir satt. Ut over dette var det intet å referere fra de mer enn 60 kursdeltakerne i Stavern.

Dette gjør meg urolig. Hva skal vi da med godt rustede LRS-prester? Er kirkens beredskap gjennom LRS en falsk trygghet som ser fin ut på papiret, men som ikke egner seg i ute i det virkelige livet? Dersom den kollektive hukommelsen fra oss som var i Stavern, stemmer med virkeligheten, kan det se ut som om de aller fleste ulykker håndteres av lokalt kommunale kriseteam, mens de store katastrofene blir tatt hånd om på nasjonalt nivå. Slik er det i alle fall i den virkeligheten jeg kjenner fra Ringerike

prosti. Beredskapsprest blir jevnlig tilkalt av politi og kommunalt kriseteam for å bistå med varsling, minnemarkeringer og oppfølging av pårørende. Hittil i år har dette skjedd fem ganger i Ringerike. Da katastrofen i fjor så inntraff, ble redningsledelsen satt nasjonalt og uten at noen LRS-prest ble innkalt. Kirkens beredskap rundt Utøya og Sundvollen sprang ut fra det kommunale kriseteamet, først til beredskapsprest og deretter til prost.

Med disse erfaringene, at det så å si alltid er beredskapsprest og ikke RLS-prest som blir utkalt til tjeneste, er jeg noe betenkt over hele grunnstrukturen i kirkens beredskap. Person-

Med disse erfaringene ... er jeg noe betenkt over hele grunnstrukturen i kirkens beredskap.

lig har jeg mye større tro på et kirkelig beredskap som er knyttet til et operativt kriseteam som stadig øves gjennom jevnlig utrykningen og betjente vakttelefoner, enn gjennom en sovende LRS. Slik det er nå, sitter vi med

godt skolerte RLS-prester som aldri slipper til, mens beredskapsprester og proster sårt kunne trenge både planer og kursing. Det kjennes ikke godt å være ansvarlig prost i et system hvor planer og praksis er så sprikende. Kirkerådet foreslår i sin nye mal at ved ulykker hvor RLS ikke blir satt, kan prosten benyttes seg av LRS-prest som rådgiver og ressursperson. Dersom det er nødvendig å ta så små steg, og ikke bare snu rundt på hele planen først som sist, er dette i det minste et steg i riktig retning.

KRISTIN MOEN SAXEGAARD
kristin.moen.saxegaard@ringerike.kirken.no

Bispeord til vigsling og velsigning

AV EGIL MORLAND, FØRSTELEKTOR VED NLA HØGSKOLEN

Eg har svara ja til å kommentera elleve bispar sine sjølvvalde døme på ordinasjonspreiker dei har halde (trykte i LK i år og i fjor). Det viste seg å vera ei ikkje heilt enkel oppgåve. For det første er det krevjande å yta elleve korte tekstar rettferd når dei vert kommenterte samla. For det andre er det ikkje gamle tekstar frå farne tider eller ukjende menneske vi har for oss. Kjennskap og nærleik påverkar prosessen.

Ettersom biskopane sjølve står for utvalet, reknar eg med at det er representativt for forkynninga deira, utan at det kan seiast heilt sikkert. Men nett ved dette høvet, ved denne ordinasjonen, var det slik det blei forkynt.

Preikekommentarar – finst det?

Prestar er vel vande med tekstgjennomgangar og preikekommentarar. I førebuingssfasen er det mykje å henta. Men vi har så godt som inga erfaring med å *melda* preiker. Diverre. Ein ting er at folk kvir seg for slikt. Ei anna sak er at den som nett stig ned frå preikestolen, er litt hudlaus. Men her må vi skjerpa oss. For like lite høvisk som det ville vera å gripa ordet til protest eller stadfesting medan predikanten held på, like naturleg burde det vera at i alle fall det saklege innhaldet – teologien – i det forkynte ordet vert lagt under lupa, etterpå.

Forkynninga frå preikestolen er den suverent mest representative staden for kyrkja sitt møte med folket. Her trer kyrkja *offentleg* fram. Men berre når forkynnaren ein sjeldan gang dristar

seg til å gje ut preikene sine i trykt form, blir desse få utvalde kommenterte. Det er ikkje få tilhøyrarar og kyrkjegjengarar eg har snakka med, som lett fortvila lurer på om det er dei eller predikanten det er noko gale med. For ingen gir dei teologisk saksvarande hjelp til å vurdera det dei har høyrte.

Stuart *Chase* illustrerte for ein dryg mannsalder sidan kor likegyldig eller meiningslaus den politiske retorikken vert når vakre, viltveksande språkblomar saknar ein sakleg referanse – eller: *saksreferanse*.¹ Han erstatta alle uklåre (dvs. ikkjeklårlagde) uttrykk med *blab* i parafraser over politiske bodskap. Bortsett frå dei emosjonelle og ikkje-reflekterte reaksjonane i tilhøyraren, gav han døme på at det meste i ein tale på denne måten kunne bli eit einaste *blab-blab*. Men då vert talekunsten redusert til forføringkunst. Det er diverre noko blab-blab også i desse vigslingstalane, i den mening av ordet at det ikkje er gjort greie for – ja, nettopp: meininga. Olav *Valen-Sendstad* hevda at Paulus' uttrykk om "skammelige snikveier" (2 Kor 4,2 [1930-omsetj.]), kan vera ein adekvat karakteristikk av slik tale.²

I det følgjande har eg dels valt å sjå på enkeltbidrag, dels å samanlikna dei. Av gode grunnar må noko av dette bli svært summarisk. Utgangspunktet er at eg spør kva teologi som vert formidla, og kva oppgåver presten ifølgje dette primært er sett til å utføra. Enkelt sagt: Er det ein luthersk teologi som vert formidla,

vurdert ut frå Skrift og vedkjenning? Er det eit kristendomsideal som reflekterer lov/evangelium-dimensjonen ved vår tru og lære? Som eit *tertium comparationis* har eg eit sideblikk til ordinasjonstaler av Johannes Smemo, i dei tilfella der han har brukt den same teksten.³ Eg vonar at det kan seia oss noko om korvidt a) det pastorale biletet som vert teikna, har endra seg med åra, om b) relasjonen person/rolle er i fokus, og om c) biskopen går i nærkamp med heile det skriftordet som ligg til grunn for talen, eller om dette ordet meir blir som ein staffasje til eigne tankar om prestenesta, om "embetet".

Valet av Smemo (1898–1973) som referanse er naturleg. Oslo-bispen (1951–1968) var ein betydeleg teolog og leiari i kyrkja etter Berggrav-epoken.⁴ Det er dessutan berre hans ordinasjonstalar som er systematisk presenterte (Tore Kopperud) i Noreg.⁵

Variasjon

Ordinasjonstalene er ulike, også i lengde. Det er ikkje til å undrast over at *Kjølaas* har det mest omfattande bidraget. Det skulle berre mangla, så få ordinasjonar han har (noko han også gjer merksam på)! Det er også ein viss variasjon i biskopane sine ordinasjonsord.

Bibelkronologisk ser det slik ut:

- Jes 41,10: *Vær ikke redd, for jeg er med deg* (Fiske).
- Mark 14, 38: *Prestens største fristelse* (Nordhaug).
- Luk 10, 38–42: *Å peke på det ene nødvendige* (Byfuglien).
- Joh 10,14 ff (eller tydelegare i Pet 1,3?) *Et levende håp* (Pettersen).
- 1 Kor 4,1 (og i Pet 4,10 med fl.): *Forvalter av Guds mysterier* (Jørgensen) / *I tjeneste med mysteriet* (Kvarme) / *Forvaltere av Guds hemmeligheter* (Skjevesland) / *Av forvaltere kreves det at de viser troskap* (Kjølaas).
- 2 Kor 5, 17-20: *I forsoningens tjeneste* (Singsaas).
- Ef 2,8: *Av nåde, ved tro* (Midttømme).
- i Joh 4,7b ff (eller: Luk 19, 41–48?): *Sanne ledere viser omsorg og kjærlighet* (Riksaasen Dahl).

Ordet om å vera ein tru hushaldar over Guds løyndomar (1 Kor 4,1) inngår i forbøna i vigslingshandlinga, og fire biskopar, Jørgensen,

Kvarme, Skjevesland og Kjølaas, held ordinasjonstalen over dette temaet. Ordet om forsoningstenesta (2 Kor 5, 17–20) er obligatorisk i skrifflesinga denne dagen, og éin biskop (Singsaas) tek utgangspunkt der. Berre Nordhaug har tematisk nær kontakt med den aktuelle vigslingsdagen sine teksttar og preg, medan Riksaasen Dahl, som også refererer dagens preiketekst, eigentleg gir overskrift og referanse til andre teksttar. Dei øvrige fire, Byfuglien, Fiske, Pettersen og Midttømme, vel teksttar frå eige skattkammer.

Prest = å formidla frelse

Kva er, og kva oppgåve har ein prest, grunnleggjande sett, dersom ein skjer like til beinet?

Det første ordet i 1 Kor 4, *houttås* (omsett med "så"), er lite, og lite påakta. Men det viser attende. Det står der for å understreka at alt det som i kapitlet framfor er sagt om visdomen og dårskapen i Guds frelsesplan, nemleg at Jesus Kristus er grunnvullen for den bygningen som skal stå seg gjennom trengsler – det er *denne* bygningen vi er kalla til å vera tenarar i og forvaltarar for. Alle dei fire som har valt i Kor 4 som sitt ordinasjonsord, har i varierende grad lagt dette til grunn. *Kjølaas* viser også til CA sine ord om at prestenesta er der "for at menneskene skal få del i den frelsende tro og bli bevart i troen". *Skjevesland* driv heller ikkje med *smalltalk* om "mysteriet", men knyter prestenesta til det at mysteriet er openberra med Kristus. Mysteriet er, sagt med eitt ord, "evangeliet", "en plan for å frelse menneskene ...". *Kvarme* identifiserer dårskapen direkte med at "Kristi kors betyr frelse og forsoning...".

Dei to førstnemnde har dessutan nokre ord om det som nettopp spelar med i korintarbrevs-teksten, nemleg at kallet/embetet spring ut frå den truande forsamlinga (Skjevesland). *Kjølaas* har, som den einaste av dei elleve, kombinert dette med at han expressis verbis knyter ordinasjonen til ordinanden si første vigsling, "den hellige dåp".

Det er – etter mi meining – noko mindre stringens over Kvarmes bidrag. Talen hans ber preg av at den er halden etter 22.07.11. Derfor er han innom både det kulturelle mangfaldet og "våre sårbare liv", som prestenesta står i og overfor. Det er utvilsamt rett å knyta *forvaltinga* av løyndommene til ei nysgjerrig haldning til

Gud og menneske. Men kva tyder det at "det er i dette skjæringspunktet Guds mysterium stadig åpenbares og blir til menneskers frelse, liv og fellesskap"? Vår presteneste sine kulturelle utfordringar vert samanlikna med Paulus sitt Korint der "budskapet om Jesus som Frelser ikke [var] innlysende". Men når det så vert kopla til vår tids trong etter "å gi klagen rom, men også trøsten og håpet" – ein samanheng som ikkje umiddelbart melder seg hos meg – så hadde det styrkt talen dersom det, nettopp i ein presteordinasjon, hadde blitt sagt noko om dei utfordringar som ei massiv, men diffus håpsformidling utanom Kristus stiller tenesta overfor i dag.

Jørgensen understrekar også at presteneste er å forvalta, og at det gjeld om å vera ein tru forvaltar. Innvendinga mi er at talen likevel ikkje er tekstnær, paradoksal nok fordi det vert ført inn så *mange* tekstar at det heile får eit assosiativt og nesten kåserande preg. Når han til sist endar opp i det han kallar "kjærleighetens mysterium", skjer det utan som ein tekstleg konsekvens av det føregåande. Men føremålet er klart nok: Kjærleiken trumfar alt (1 Kor 13). Jfr. dette med Skjevesland; han *blir* i teksten, og myntar den ut i tre enderimsord som ein tilhøyrar faktisk kan hugsa etterpå: klokskap, tru-skap, rekneskap.

Smemo får på ein særleg måte fram at forvaltingstenesta er noko anna og meir enn formidling. Det er noko som presten *lever* i sjølv. Det er ein personleg relasjon mellom Kristus og hans forvaltar: "Hjertets troskap mot Ham som *din* Frelser og Herre. At *du* aldri blir noe annet enn ein synder som gjemmer deg i Kristi rettferdighet."⁶ *Smemo* seier også noko om kva innhaldet i evangeliet er. Han gir eit svar på det spørsmålet som må ligga under: Kvifor i all verda preikar vi, egentleg? Guds kjærleik er mangt og mykje, men særleg dette: "I Kristus er Han forsonet." Det er vår visdom.

Nokre av talane ser altså prestenesta "post 22. juli". Kor viktig er det, egentleg? Blir måten kyrkja stod fram på her, eit nytt paradigme for det å vera prest i folkekyrkja? Må noko av budskapet in så fall fornyast? Er det noko nytt under sola? *Smemo* er innom tematikken og kva kyrkja sitt ord må vera – også i slike situasjonar: "...når all klokskap forstummar – i sorg og død og fortvilelse, så har vi ordet om Den

korsfestede og oppstandne å si – til samvittighetens fred, til kraft i nøden, til håp ved graven." Vi har ikkje eit håp fordi Jesus døydde og sto opp. Håpet er knytt til at eg i trua får gripe at han døydde for mine synder og stod opp til mi frelse. *Die Hoffnung stirbt zuletzt*, seier tyskarane. Men også håpet dør, om det ikkje er knytt til hendingar og realitetar – ikkje prinsipp! – som bryt synde- og dødelova.

Søndag som ordinasjonsdag

Nokre biskopar refererer til dagens preg og tekst i ordinasjonstalen. *Riksaasen Dahl* har ein kort tale, med eit djervt innsteg i Jesu gråt over Jerusalem og eit avsluttande utblikk i den kjende kjærleikshymnen i 1 Joh 4. Eg spør om potensialet i *det å stilla saman desse to orda* er godt nok utnytta. Jesus er føredømet på ein empatisk leiar som "gråter med", seier biskopen, med all rett. Men det var ingen som gret med Jesus – over Jerusalem. Når biskopen også nemner at presten skal rettleia og formana, så ville appliseringa kome gratis med liturgien sine vidare ord: "til sann omvending". Då ville også ein tekstnær bruk av Jesu gråt ha blitt som eit preludium til Johannes-teksten.

Biskopen seier at i Joh 4,7b–11 er eit program som ordinanden er forplikta på. Hymnen (blir den sitert i talen?) sluttar med eit "Ja, dette er kjærleiken, *ikkje at...*, men at han har elska oss og sendt sin eigen Son til soning for syndene våre". Det er på det grunnlaget kyrkja kan kalla orda om kjærleik ei programerklæring. Difor skurrar det når utmyntinga av Johannes sine ord blir at presten "skal være en kjærleighetens forløser i en bygd som er vant med at kirken er raus og inkluderende".

Nordhaug ordinerer på 1. søndag i faste og har innanfor denne symboltunge dagen valt eit tema som han påstår han har erfaring med: "Fristelsen til alltid å bli godt likt." Om eg skal bli i fjesboka sitt primitive skilje mellom "like" og "dislike": Eg gjev gjerne eit *thumbs up* for denne talen, og føyer dermed nye bører til biskopens rygg. Eg likte nemleg det eg las! Talen har dei fleste kjenneteikn på ein god tale, kristeleg eller ikkje: Aktuell, tekstnær, retorisk god og med fleire formuleringar som kallar på smilebandet. Men alvorleg! Bak formaninga om å be for ikkje å koma i freisting, seier Nordhaug, anar vi "et annet og mer berømt

Jesusord: Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel?" Det er ingen grunn til å tvila på at han har rett: "Det kommer til å koste mer og mer i et kulturklima hvor ingen sannheter er absolutte..."

Også *Pettersen* refererer innleiingsvis til eit evangelieord som kan tolkast som dagens (?) preiketekst: Joh 10,14b.28b. Men før det får referansen til Utøya, inklusiv Byes blå salme, god plass. Pettersen er herved, i konkurranse med Singsaas, utnemnt til standens nestmest emosjonelle. Han gjer det godt.

Men elles bydd det på utfordringar å melda talen hans. Pettersen går frå omtalen av Utøya til den blå salmen og brukar orda om "løftet hode" som den nye prestens privilegium. Han kan løfte hovudet fordi Gud leitar og lengtar etter oss, og ingen kan rive nokon ut av hans hand. Døden har altså ikkje siste ordet; det har det levande håpet ved Jesu oppstode (1 Pet). "Det er kirkens grunnleggende bodskap." Min umiddelbare reaksjon er: Sei litt meir. Teikn heile biletet!

Kvar er det blitt av lov/evangelium-dialektikken i ordinasjonstalane? Leitar Gud etter oss, også etter at vi er døde? Finn han oss, også når vi seier nei takk? Kan vi rive oss sjølve ut av Guds hand? Om t.d. Pettersen berre hadde sitert heile v 28, så ville saka ha vore med: Der er "mine" lova at dei "ikkje i all æve skal gå tapt". Oppstodekapitlet i NT, 1 Kor 15, knyter då verkeleg håpsordet til det å ta imot bodskapen i tru?

Det er viktig å understreka at eg stiller desse spørsmåla til fleire av preikene vi har framfor oss. For stundom får eg eit sterkt inntrykk av at prestens oppgave er å informera om at alt er i orden; det gjeld berre om at folk får det klart for seg at det er slik.

Personleg eller privat?

Middtømme har valt det sentrale ordet frå Ef. 2: "Av nåde, ved tro", som si ordinasjonshelsing. Ho repeterer også ordet fleire gonger, slik at det blir "lese" inn i dei ulike situasjonane ho er innom. Det er ein retorisk god metode.

Talen hennar inviterer meg elles til å reflektere litt over titalen i desse preikene. Her er mange "du" (Det same gjeld i særleg grad Fiske, men også andre). Er det verkeleg meininga at biskopen skal bruka store deler av

ordinasjonstalen til å teikna ein slags biografisk profil av nyepresten? Hos *Middtømme* blir kanskje ikkje grensa mellom det personlege og det private overskriden. Men som lesar spør eg meg om ikkje den mjuke bispeprofilen kan gi inntrykk av ei skjult, men derfor meir subtil, form for patronisering. Det er som om ordnanden sig litt ned i stolen for meg. Hans eller hennar eiga trus- og livsreise skulle dei kanskje få formidla sjølv, når det høver slik.

Utan sikkert å kunna dokumentera det meiner eg dette er ein ny trend som elles føyer seg inn i det som skjer på ei rekke liturgiske område, og som Per Lønning kalla "nussifisering". Uansett: Eg likar det ikkje.

Når *Smemo* (også) brukar du-tiltale, så knyter han den utan unnatak til å teikna eit bilete av *tenesta* som "du" skal gå inn i.

Elles ser det – heldigvis – ut til at vi slepp ei synsing omkring presten som person og presterolla i desse talene. Om det skuldast at presten ikkje er så spesiell lenger, eller at alle slags vakt-, permisjons- og friordningar for lengst har avgrensa prestelivet frå *tenesta* sitt totalkrav, det veit eg ikkje sikkert.

Byfluglien formulerer ei anna side ved denne problematikken på ein god måte: Med svaret "jeg er prest" "forteller du ikke bare hva du arbeider med, men også hva du tror på, og hvilke verdier som bærer livet ditt [Vi merker oss: Det er verdiane som ber oss, ikkje omvendt]. For du lover å leve og lære i samsvar med den kristne tro."

Talen hennar er sentralt evangelisk, og minner om at også presten må vera i mottakarmodus overfor Jesus Kristus. Men også her har eg eit ønskje: Sei litt meir om kva vi som kyrkje meiner når vi hevdar at "kjærligheten aldri faller bort", eller at Kristus "ga seg selv for oss" (Jfr. Chase). For "det ene nødvendige" er vel ikkje berre ein "attityd", som det no heiter på fotballspråket, men eit heilt spesielt og konkret saksforhold? Eller med Paulus: "Eg vil ikkje veta av noko anna..."

Fiske teiknar eit fint bilete av kyrkja i bygda. Men eg dristar meg til å spørja: Kva betyr det at krusifiksa i kyrkjene "med varhet og styrke uttrykker det dypeste dype om Jesus som gikk korsets vei og er en kjærlighet som er sterkere enn døden"? Korleis kan førestillingane bak slike formuleringar skapast – og formidlast! –

på ein forståeleg måte? For det er jo ikkje lyrikk? Endå tydelegare – eller utydelegare – vert denne utfordringa når ”inkarnasjonen” blir tolka dit hen at presten skal *identifisera* seg med bygda. Dersom eit saksforhold like greitt kan uttrykkest med stikk motsette ord, t.d. at prestetenesta av same grunn *ikkje* skal føra til identifisering, har vi ikkje då eit gigantisk kommunikasjonsproblem i forkynninga? (Eg gjev med desse eksempla Fiske ei viss stedfortredande rolle for fleire...).

Jesaja-ordet (41,10) er godt! Det har trøyta mange, og det høver i ein ordinasjon. Men berre for å illustrera poenga mine ovanfor: Han som først fekk dette som sitt ordinasjonsord, Jesaja, fekk det fordi Herren ville gjera han til ”ein treskjeslede, kvass og ny, med mange taggar!” (v 15) Det var fordi han skulle stilla folket på val mellom Herren og avgudane. Litt av eit program i ei folkekyrkje!

Forsoningstenesta

Eg innrømmer at det er *Singsaas* sitt bidrag eg har størst vanskar med. Og det endå han har valt eit av dei aller mest kjende orda som kan brukast om vår oppgåve som kristne (som også gjeld prestar!): Ordet om forsoningstenesta.

Biskop Smemo sa at han hadde hatt over 100 ordinasjonar før han våga tala over dette ordet.⁷ For det var så veldig. Det var ein apostels ord om tenesta. Kan vi ta slike ord i munnen?

Grunnen til at eg har vanskar med denne ordinasjonstalen, er todelt. For det første blir slike ord som ”inkarnasjonen” og ”oppstandelsens krefter” gjort til allmenne prinsipp. Dei misser dermed den openberringskarakteren som gjer dei til noko spesielt, altså: som må openberrast og forkynnast. For *Singsaas* snur på faktorane sin orden: Når vi oppfører oss slik som vi skulle vera, dvs. som medmenneske for andre, så er ”oppstandelsens krefter virksomme mellom oss”, og når vi ikkje er slik, så gir vi menneske ”en opplevelse av Langfredag” (med stor L). For det andre er det som eit ledd i denne tankerekka at ordinasjonsordet (2 Kor 5, 17–20) omsider blir ført inn, og deretter definert i lys av. Paulus’ poeng blir dermed snudd på hovudet: ”Å forsone seg med sitt medmenneske er å forsone seg med Gud.” Det skjedde på krossen, seier *Singsaas*.

Her er mange fleire setningar og premisser

som kompliserer forsøket mitt på å finne ei linje i denne ordinasjonstalen. Men hovudinntrykket blir forsterka av at all plassen etter at 2 Kor 5 er introdusert, blir brukt til å snakka om forsoning generelt sett, og då gir konklusjonen seg sjølv: ”Dypest sett er dette å forsone seg med Gud.”

Eg veit ikkje om det moderne mennesket kjenner seg vel med setningar som at ”den oppstandne Jesus Kristus er hos oss når vi møter hverandre ansikt til ansikt i tillit”. Men eg vil hevda at det tømmer omgrepa for bibelsk innhald, sjølv om intensjonen er den motsette. Det omdefinierer prestetenesta.

Eg lar Smemos ord om same sak avslutta dette. Kva er bodskapen vi skal gå med som sendebod? spør han, og svarar slik: ”Å rope ut at Gud har gjort forsoning og forlikelse, og at den må tas imot! Merk først: *Ikke noen religiøse tanker og betraktninger, som vi skal spinne videre på og systematisere og gi vakker form* (mi uth.). Men beskjed om et faktum, et Guds verk som må tas standpunkt til, et tilbud som må mottas eller avvises. Først meddeler det et faktum om mennesket, at det er i fiendskap med Gud. Ikke bare uvitende, men i *strid*. Det er forutsetningen for hele verket og budskapet. Gjaldt det litt opplysning, korrigerer av misforståelser, hadde Jesu verk sett annerledes ut. Da var klok, veiledende tale nok. Men *forsoning* var nødvendig. Det *vet* ikke, innrømmer ikke menneskene. Si dem det! Si dem hva Jesus måtte gjennom for deres skyld!

Men dernest det egentlige: Gud *har* gjort forsoning! Det kostet! Den syndfrie ble gjort til synd for oss (v 21). [...] Fortell dem det, nød dem til å ta imot det! Si det i preken, samtale, ferd.”⁸

Det er ikkje noko anna enn denne oppmodinga eg ønskjer å gje vidare til dagens biskopar. Det må vera eit heilagt alvor over tenesta som prest.

Altfor ofte har eg – til mi eiga overrasking – tenkt at dei nye og ferske prestane preikar best. Dei hugsar enno ein del av dei elementære krava til forkynninga, både til form, men primært til innhald. Dei veit at vi ikkje skal fuska med eksegesen. Og så har dei som regel hatt gode lærarar. To av dei er også representerte i denne samlinga. Begge skil seg positivt ut.

Men eigentleg skulle det jo gå den motsette vegen med predikantar! Vegen til innsikt

gjennom mogning. Rutine som ikkje er rutineprega. Kunnskap som får visdom lagt til. Eg leitlar i desse talane etter dei orda som ikkje dansar oppå Ordet, og som no og då berre tangerer det, ord som er farga av at dei har levd i Ordet og blitt merkt av det! Difor likar eg godt Skjeveslands formulering: *Du trer i dag frem som "ferdig forberedt prestekandidat"!* Godt sagt! Det er freistande å minna om at den som trur han er ferdig utlært, slett ikkje er utlært, berre ferdig. Og det spørsmålet som predikantar kvar einaste veke må stille seg, er dette: *Forstår tilhøyrarane det eg seier?* Dersom dei trur at dei forstår: Er deira forståing den same som eg intenderte? Spesielt i ei tid der vi ikkje utan vidare – for å seia det mildt – kan gå ut frå at *konnotasjonane* og *assosiasjonane* er dei same hos sendar og mottakar,⁹ er dette eit avgjerande spørsmål. Det utfordrar nemleg både semantikk og logikk hos predikanten. Og retorikk.

Det er elleve – 11! – manuskript på bokmål eg har hatt føre meg! I seg sjølv det beste prov på at det, på eitt område i det minste, ikkje står så bra til med folkekyrkja. Er det verkeleg slik at språksamfunna frå Telemark og Vest-Agder oppover dalane, frå heile vestlandskysten til Møre og Nordland i vår tid ikkje har odla fram eit einaste bispeemne som talar og skriv lands-

målet? Sjølsagt har dei det! Men andre omsyn talde mest og tyngde meir. Her er ikkje staden for å gå vidare inn på det.

Men difor er det også berre rett og rimeleg at dei får sine merknader på nynorsk, tilsett litt salt sjøskvett frå vest.

¹ Stuart Chase, *The tyranny of words* (London: Methuen, 1947). Særleg kap. X: Interpreting the environment.

² Olav Valen-Sendstad: *Nåtidig forkynnelse i Norge. En årgang radioprekener i søkelyset*. Lunde Forlag, Bergen 1950, s 174.

³ Johannes Smemo/Tore Kopperud, *Kravet og kraften: Ordinasjonstaler og andre bidrag til emnet kall og tjeneste*. Oslo: Luther Forlag, 1978.

⁴ Sjå framstilling m.a. hos Andreas Aarflot: *Bisperåd og kirkestyre*. Bergen: Eide Forlag 2011, 236 ff.

⁵ Det næraste vi kjem i nordisk samanheng er Bo Giertz: *Da falt ilden fra Herren. Nytt liv i tjenesten*. Oslo: Lunde Forlag 1994 (omsett av Asbjørn Kvalbein).

⁶ Smemo, 29: *Tro tjenere*.

⁷ Smemo, 48: *Den høyestes sendebud*.

⁸ Smemo, 49.

⁹ «The minds of speaker and hearer meet when they agree on the same referent». Chase, 121.

Kristendom og politikk – som olje og vann?

Patrik Hagman

OM KRISTEN MOTSTAND

En engasjert og populærteologisk innføring i politisk teologi som utfordrer vanetanker – både i politiske, aktivistiske miljøer, så vel som kristne konservative og liberale miljøer.

Svært få mennesker er i stand til å tenke fritt. De fleste som tror at de gjør det, er ikke klar over hvilke opptråkkede stier de går på. Målet for et kristent menneske er ikke å tenke fritt, men snarere å tenke annerledes: å tenke godt.

Patrik Hagman

Kr 249,-

Fra himmelsk frelse til hysterisk helse

En kommentar til hvetebrødets og druevinens betydning i nattverden

AV SOKNEPREST, DR. THEOL. ÅDNE NJÅ

Den nye liturgien i Den norske kirke har endelig fastslått at vinen ved nattverden skal være "ren, vanlig druevin" – altså at andre elementer, som for eksempel saft eller fruktjuice, ikke kan brukes. Det gir god mening både ut fra innstiftelsesordene og den rolle druevinen spiller i bibelsk tid – sosialt og symbolsk. Det som står på spill her, er selvsagt ikke kun en enkel biblisme – at det står at vi skal bruke druevin, men selve inkarnasjonstanken. Inkarnasjon betyr ikke at et kroppsløst evangelium slår loddrett ned i vår lokale kontekst. I så fall kunne øl eller rabarbravin være naturlige, stedegne elementer. Inkarnasjon er imidlertid noe helt annet – nemlig at Guds Sønn ble et helt bestemt menneske i en helt bestemt kontekst – geografisk og religionshistorisk: *Jesus fra Nasaret, Jødernes Konge*. Frelse er at vi ved Åndens gjerning innlemmes i denne helt bestemte inkarnatoriske virkeligheten ved at Kristi Kirke langt om lenge også kom til vårt sted her hjemme på bjerget. Når Kirken kommer til nye steder, vil alltid den lokale konteksten være pregende, men den dypeste konteksten for nådemidlene vil alltid være Jesu egen. Derfor må det brukes druevin i nattverden.

Det er påfallende at tilsvarende bestemmelser ikke er gjort hva brødet angår – annet

enn at det er åpnet opp for å bruke både syret og usyret brød, og at dette gjerne kan bakes av noen i menigheten. Den eneste betraktningen som gis angående selve *substansen* i brødet, er at det hjemmelagede brødet bør være glutenfritt, og at oblatene må være det. Dersom en menighet velger å bruke oblater vil disse, i alle fall om de kjøpes fra oblatbakeriet på Lovisenberg, være laget av ris, mais og potetstivelse. Dette er sikkert ikke særlig anstøtelig dersom man har en "stedegen" inkarnasjonstenkning – som liturgikomiteén legger seg nært når de sier at gjæret brød vil gi en "sterkere opplevelse av at en holder et virkelig måltid". Ut fra klassisk inkarnasjonstenkning er dette imidlertid svært problematisk. Her er det ikke snakk om et måltid i alminnelighet, men om et helt bestemt måltid, nemlig nattverdens sakramentale måltid med alle de bibelsk-kontekstuelle konnotasjoner som ligger i dette – alt fra Jesu måltidsfelleskap med synderne, Jesu mettelse av folket, de helliges innlemmelse i Kristi kropp, påskemåltidet med konnotasjoner til både exodus og de usyrede brøds høytid, skuebrødene i templet, offerlammet, løsepenge, det himmelske festmåltid, den nye vin osv. osv.. Det "virkelige" i dette måltidet er ikke at det ligner min egen frokost, men at det lar meg få del i

frelsheshistorien slik den på en fortettet måte åpenbares i Jesu nattverdsfeiring.

Hvilket måltid og hvilket brød (med tilsvarende symbolikk) er det så snakk om? Tradisjonell teologi støtter seg på at det her er snakk om et påskemåltid med tilhørende konnotasjoner. Det gjør også østkirkelig tradisjon, men da med den kreative vri at Jesus er den nye surdeig som gjærer (guddommeliggjør) Guds folk – som skiller seg fra den alminnelige bibelske symbolikk rundt påsken, hvor uhevet brød knyttes til snarlig frigjøring og surdeig (gjær) til synd. Hvis nattverdsbrødet symbolsk skal knyttes til påskebrødet, gir det liten mening at det bakes av mais, ris og potetstivelse da det finnes – både da og nå – helt bestemte regler for hva som kan regnes som påskebrød. Påskebrødet skal etter vanlig skikk bakes av ett eller flere av følgende fem kornsorter: hvete, bygg, spelt, rug og havre – dette av helt bestemte historisk-symboliske årsaker. Dersom man betviler at Jesu siste måltid historisk var et påskemåltid, er det inkarnatorisk sett likevel problematisk å bruke mais, ris og potetstivelse – da disse ingrediensene ikke inngikk i husholdningen på den tiden og dermed lett kan minne oss mer om oss selv enn om dem. Selv om det ikke med sikkerhet kan fastslås om Jesu siste måltid virkelig var et påskemåltid (eller i det minste en slags ”påskeaften”), er det likevel god grunn til symbolsk å holde fast på denne sammenhengens da nattverdens betydning utvilsomt henger sammen med den jødiske påsken.

Tradisjonelt sett har kun rent hvetebrød blitt regnet som gyldig nattverdsbrød – slik det fremdeles er både i den ortodokse og romersk-katolske kirke. Også i Den lutherske frikirkenes retningslinjer heter det: ”Glutenfritt brød er legitimt å bruke som nattverdsbrød, så fremt det er laget av hvetestivelse, og ikke av stivelse av mais, ris eller poteter.” Begrunnelsen er som oftest at påskebrødet skulle være bakt av hvete. Jeg betviler ikke at påskebrødet gjerne var bakt av hvetemel, men jeg finner det ikke overbevisende at ikke også de andre kornsortene kunne brukes. Fattigfolk hadde som regel kun bygg i huset, og påsken var assosiert med bygginnhøstingen, mens hvete høsten først skjedde henimot pinsen. Når Kirken fra de tidligste tider likevel har fastholdt kun hvetemel i nattverdsbrødet, henger det trolig sammen med

hvetens eskatologiske symbolkarakter – allerede i Det gamle testamente, men først og fremst i Jesu forkynnelse. Hveten er det edleste kornslaget og et egnet symbol på gudsriket. Hveten er symbol på Kristi seierrike død og oppstandelse (hvetekornet som dør i jorden), og også på frelsen og de frelste (hvetehøsten, hveten og ugreset). Nattverdsbrødet er også, på grunn av nattverdens sammenheng med den prestelige offertjenesten, blitt assosiert med skuebrødene i Det hellige – som etter loven skulle være usyrede hvetebrød, og som bare prestene kunne spise. Denne analogien er treffende i den forstand at alle troende i den nye pakt er prester.

Nattverdsbrødet bør i form og beskaffenhet gi assosiasjoner til exodus (hastig og uhevet), usyret (syndstilgivelse), sonoffer (for eksempel ved kors/krusifiks tegnet inn – eventuelt pengesymbol), ha en ”sakral” karakter (skuebrød) og oppleves som ekte brød (felleskapsmåltid). Og det bør altså bakes kun av hvete – for å forbli i den historiske konteksten (påskebrødet) med tilhørende eskatologiske fortolking (hveten). Hva så med dem som lider av cøliaki? Jødedommen kan enkelt møte denne problemstillingen med å bake Matzo av havre. Det kunne vært et alternativ også for oss hvis det ikke var fordi vi dermed går glipp av det eskatologiske momentet ved nattverden. Ett alternativ har lenge vært at glutenallergikere kun mottar Kristi blod – ut fra tanken om at hele den sakramentale fylden er til stede i begge elementene. Det er imidlertid noe ved Jesu holdning til loven og sine medmennesker som gjør at jeg føler meg nokså trygg på at vi ikke synder mye om vi tilpasser brødets substans til syke – for eksempel ved å ha havrebrød til dem, men da altså uten å gi slipp på hvetens betydning i nattverdsbrødet forøvrig. Nå trenger vi imidlertid ikke gruble mer på dette, for *the Benedictine Sisters of Perpetual Adoration* i USA har funnet løsningen. Etter mange års bønn og hengivne bakeforsøk, ut fra kjærlighet til både allergikere og bibelsk-kirkelig tradisjon, har de maktet å bake hveteoblater praktisk talt uten gluten. De ser også mer ut som vanlig brød enn dem vi er vant med, og de er billigere – til kirkevergenes glede.

Så noen ord om vinen. Den norske kirke har

nedfelt at det kun skal brukes druevin i nattverdsfeiringen. Historisk-inkarnatorisk gir dette god mening. Det ble riktignok drukket både øl og annen vin i bibelsk kontekst, men druevinen hadde en særlig betydning for å uttrykke velstand og glede og ble derfor et viktig symbol på gudsforholdet. Vingården brukes ofte som symbol på Guds eiendom, tjenesten i Guds rike eller rett og slett på gudsfolket selv. Druveinen forstås som tegn på guddommelig nåde, guddommelig liv, intim kjærlighet (Salomos Høysang) og brukes gjerne i eskatologisk sammenheng om den messianske tid hvor "druesaften skal dryppe fra fjell og flyte i alle bekker [...] de skal plante vingårder og selv få drikke vinen" (Am 9,13–14). I Det nye testamente finner denne tendensen sitt fullendte uttrykk ved vinunderet i Kana, ved at druevinen i nattverden forstås som tegn på Jesu Kristi blod, og ved at Han er vintreet, og de troende er vintreets frukt. Fordi vintreet og vinen ble brukt som symboler på gudsforholdet, er skyggesiden at de også blir brukt som symboler i forbindelse med Guds dom og vrede overfor sitt ulydige og syndige folk. Dette ser vi blant annet i Esekiel når det snakkes om det gagnløse vintreet i skogen (det syndige folket), og når Jesus i Getsemane ber om at kalken må gå ham forbi. Vintreet og vinen er entydige symboler i den forstand at de er symboler på gudsforholdet, men de er tvetydige i den forstand at nettopp dette gudsforholdet er under nåden (ved troen) eller under vreden (ved synden).

Også kulturelt spiller vinen en tvetydig rolle i bibelsk kontekst. Først og fremst forstås vintreets frukt som positivt uttrykk for liv og glede, og avhold gir kun mening i forbindelse med bot og faste. Det betyr ikke at alkoholens mørke sider blir oversett. Tvert imot er Bibelen full av beskrivelser om tragedier på grunn av drukenskap, ikke minst hos Paulus hvor fyll og hor knyttes til hedenskap og frafall. Den tvetydige holdningen til alkohol skiller jødedom og kristendommen fra for eksempel Islam som foreskriver totalavhold. Da det er blitt vanligere også i en protestantisk kultursfære å foretrekke avhold, blir et viktig spørsmål: Er det forsvarlig å bruke avalkoholisert vin i nattverden? I den ortodokse og romersk-katolske kirke vil dette være utelukket, da avalkoholisert vin ikke regnes som vin, noe den heller ikke gjør i jødiske ritualer.

Også i vår sammenheng mener jeg det er vanskelig å tenke seg at avalkoholisert vin kan være legitimt, ikke bare fordi Jesus har innstiftet måltidet med alminnelig vin, men fordi alkoholen som substans i vinen har en særskilt symbolsk rolle. I oldtiden generelt ble vin forstått som symbol på liv og forvandling, og da er det nettopp alkoholen som spiller en avgjørende rolle. Kristelig sagt: På samme måte som vinen gjærer (ny vin i nye sekker), og på samme måte som vinen går inn i blodet og forvandler livet (rusen), forvandles (helliggjøres) de troende når Jesu blod mottas. Alkoholen kan ikke fjernes fra vinen uten at et av de mest sentrale symboler fordunkles – nemlig symbolet på helliggjørelsen i nattverden.

Hva så med signaleffekten i samfunn preget av fyll og fest? Og hva med alkoholikere og barn som skal motta nattverd? Til det første er å si at luthersk etikk aldri kan ha et tenkt idealsamfunn som mål, men må vise nøkternhet i møte med tvetydige fenomener. Særlig i vår kultur hvor perfeksjons- og renhetsidealer igjen ser ut til å blomstre i nådeløs 30-talls stil – hvor røykere, utviklingshemmede, tiggere og snart også feite og skrupeligne renskes ut, er det viktig at Kirken verner om menneskelivets svakhet og tvetydighet. Umoral er riktignok dårlig, men moralisme er direkte djevleskap. I en kultur som pendler mellom umoralsk grenseløshet og idealistisk helsehysteri, bør Kirkens folk, sammen med andre godlynte mennesker, finne en måteholden mellomvei – hvor gjerne litt vin og tobakk inngår i det daglige brød. Både teologisk og moralsk gir det god mening at nådens mysterium er knyttet til en tvetydig substans (vinen), som nettopp korrelerer med Guds tvetydighet (nåde – vrede), menneskets tvetydighet (rettferdig – synder) og livets tvetydighet (liv – død). Når det gjelder alkoholikeres og barns deltakelse, kan man velge intinksjon (også ved knelenattverd) dersom man mener at vin i særkalk vil være et problem – eller man kan dele ut kun Kristi legeme. Det største og vel egentlig eneste problemet hva vinen angår, er hvis presten er alkoholiker og kjenner seg forpliktet til å drikke opp blodet under eller etter messen. I så fall kan det brukes nysatt vin (druemost), hvor forvandlingen symbolsk fastholdes samtidig som alkoholnivået er svært lavt.

Jeg har opplevd det fattigslig og problematisk å måtte feire nattverd med avalkoholisert vin. Når nå også brødets substans i oblatene endres og mister sin bibelsk-inkarnatoriske karakter, blir det hele både trist og direkte anstøtelig. Det er pussig at Den norske kirke har plassert avgjørelsesmyndigheten omkring elementenes substans på menighetsrådet, som om det her primært var snakk om helsespørsmål og ikke teologiske spørsmål. Det er en grunnskade ved Den norske kirke at teologien i større og større grad erstattes av andre anliggender – ikke minst av helse, miljø og sikkerhet. Fra å være en trofast IHS-kirke er vi langt på vei blitt en trivelig HMS-kirke. Det er trist, for dermed går vi glipp av den enorme symbolrikdommen som

finnes i Bibelen og tradisjonen, ikke minst når det gjelder sakramentene – som er selve troens livskilder. Nå har jeg riktignok en fornemmelse av og et håp om at Jesus formidler sin nåde også der det kun er rester tilbake av sann nattverd – analogt til den måten han gav frelse til enkelte samaritaner og hedninger også før hans oppstandelse og universelle gjerning. Og det er vel kanskje dét vi etter hvert er blitt dersom vi sammenligner oss med moderkirken, en samaritankvinne som ikke har hele fylden, men tross alt en liten flik av Jesu kappe. Eller hedninger – hunder, som tross alt får smulene fra de rikes bord. Det er jo vakkert nok – så lenge vi ikke mister taket i fliken og spytter smulene ut.

Gud frister ingen, men han setter oss på prøve

AV JAN SONGSTAD, GRESKLÆRER VED NLA HØGSKOLEN

Oversettelsen "Led oss ikke inn i fristelse" (Matt 6,13) har hevd pga. en lang ubrutt tradisjon som strekker seg helt tilbake til de eldste oversettelsene til latin og koptisk, og går like fram til gjengivelser på moderne europeiske språk, men den er ikke den eneste. Denne oversettelsen er tilnærmet konkordant fordi den vil gjengi den greske kildetekstens ordlyd nøyaktig, og den forutsetter prinsipielt at norsk språk har EKVIVALENTER: norske uttrykkssett svarende til de greske.

Bibel 2011 har – i motsetning til oversettelsen av 1978 – som uttrykt mål å gjengi konkordant,

også for å vise at kildeteksten er gammel og er blitt til i en kultur vidt forskjellig fra vår egen, og for å få fram viktige begreper, in casu peirasmos, som er et abstrakt verbavleddet substantiv med en betydningsfylde som spenner fra "prøve" via "prøvelse" til "fristelse", hvor suffikset/sluttleddet *mos* betegner handling med resultat.

Men i Bibel 2011 er den tradisjonelle, konkordante oversettelsen av Matt 6,13 forlatt til fordel for "La oss ikke komme inn i fristelse", ikke av overbevisende språklige grunner, men av påstått sjelesørgerske. Dermed er det i norsk

sammenheng knesatt et nytt/ekstra oversettelsesprinsipp, hensynet til leserens åndelige ve og vel.

For å vurdere noen av de argumentene som anføres for og i mot den nye oversettelsen, skal jeg gå veien om kontrastiv analyse: Jeg nærmer meg det oversettelsesmessige problemet ved å bruke noen eksempler fra norsk. Gresk og norsk er begge medlemmer av den indoeuropeiske språkfamilien og oppviser fellestrekk som går tilbake til grunnspråket sanskrit.

Jeg starter med følgende to utsagn:

a. Jeg klipper håret mitt.

b. Frisøren klipper håret mitt.

Begge utsagn er likt konstruert, med samme verbal "klipper" og samme direkte objekt "håret mitt". Den eneste forskjellen ligger i subjektet hhv. "jeg" og "frisøren". Denne lille subjektulikheten har imidlertid tolkningsmessige konsekvenser fordi den forrykker forholdet mellom subjekt, verbal og direkte objekt. Mens det andre utsagnet betyr at subjektet "frisøren" er den som utfører handlingen hårklipp, innebærer det første at "jeg" vil at håret mitt skal klippes, men jeg overlater til fagmannen å ta saksen fatt.

Denne bruk av verbalformen i første utsagn hvor subjektet eller agens foranlediger/vil/beslutter/lar/tillater osv., kalles KAUSATIV ev PERMISSIV eller TOLERATIV og finnes i alle indoeuropeiske datterspråk. Det kausative ligger i regelen ikke i verbets grunnbetydning, men er en tolkningsmulighet ved transitive verb, slike som kan knytte til seg et direkte objekt. På norsk derimot er "å felle" ren kausativ av "å falle". Det er altså ikke nødvendig å gå til arameisk for å finne belegg for en kausativ tolkning.

Men så må det legges til at innenfor en antatt kausativ funksjon vil det være en glidende overgang fra subjektets beslutning uten deltagelse til deltagelse med ansvar, og det kan lett gjøre tolkningen til ren synsing.

Men at ordlyden i Fadervårs sjette bønn har vært vanskelig, særlig på bakgrunn av Jak 1,13, ser vi i det kritiske apparatet til Luk 11,4, den ufullstendige parallellen til Matt, hvor Nestle-Aland i 25. utg. anfører fra gnostikeren Markions NT-kanon (Den besto av Lukas-evangeliet + noen paulinske brev): "Ikke tillat du oss å bli ført inn i fristelse" (*mæ afæs hæmas*

eisenekjhænai eis peirasmon). Denne varianten er imidlertid sløvfet i de senere utgavene av Nestle-Aland.

Problemet med en kausativ tolkning er at den må etableres kontekstuellet. Derfor kan vi ikke være sikre på at den har saklig dekning hvis ikke den er uttrykt med rene ord.

Men hvis det greske utsagnet (i latinskalfabetlig omskrift) *kai mæ eisenengkæs hæmas eis peirasmon* leses kausativt/permissivt, opereres det tankemessig med to subjekter i setningen, hvor "du Gud" er formell og avsluttende agens til et benektet "la", mens "oss" er patiens til passiv av "å føre": "La ikke du Gud oss føres inn i fristelse."

Ifølge min polske kone ligger denne tolkningen nær opp til den autoriserte polsk-katolske oversettelsen som oversatt til norsk lyder: "Tillat ikke du at vi faller i fristelse!" (Pallottinum Poznan/Warszawa, 1980 og senere) Den er igjen ikke langt unna den italienske: "Fa che non cadiamo nella tentatione!" ("Gjør at vi ikke faller i fristelsen!") (La Bibbia interconfessionale, Roma 2001)

I begge de to sistnevnte oversettelsene er som passiv erstatning brukt det intransitive bevegelses verbet "falle" som er sterkere metaforisk enn bevegelses verbet "komme" som er valgt i Bibel 2011 – som igjen er en oversettelse av Matt 26,41 og ikke av Matt 6,13 (sic!).

At både "falle" og "komme" er intransitive verb, innebærer at de ikke kan konstrueres med et direkte objekt og heller ikke brukes personlig i passiv, og det intransitive viser ikke til et annet subjekt enn det formelle.

Sammenlign:

1. passiv: Vi blir ført, hvor "vi" bare er subjekt patiens. Det er underforstått at vi blir ført av noen som er handlende subjekt agens, dvs. den som fører oss.

2. intransitiv: Vi faller/kommer. Her sies det intet om et annet subjekt enn det formelle "vi".

For å u/sannsynliggjøre en kausativ/permissiv tolkning av Matt 6,13 la oss først registrere at de to vershalvdelenene danner parallellismus membrorum hvor det på gresk er like mange ord i hvert halvvers; 6; ordene/leddene kommer i nøyaktig samme rekkefølge; det er like mange stavelser i hvert halvvers: 12; og siste ord i hvert halvvers har like mange stavelser: 3,

og begge begynner med bokstaven P.

Disse formelle trekkene gir bønnen et fast-tømt preg som letter innprentingen av den og gjør den egnet til å bli bedt kollektivt. Parallellismen membrorum-strukturen minner om de gammeltestamentlige salmene hvor to halvvers uttrykker samme sak negativt og positivt.

Overgangen formidles ved den sideordnende konjunksjonen *alla* som brukes om den skjerpete motsetning etter negasjon: "ikke-men tvert i mot". Typisk for en sideordnende konjunksjon er at den binder sammen to strukturer av samme slag. Hvis verbet i første halvvers tolkes kausativt, bør vel også verbet i andre halvvers forstås på samme måte: "La oss frelses!" Men skurrer ikke det?

Men verbet som i Bibel 2011 gjengis med "frels", er ikke det forventete såzå, men det djerve og drastiske rysai av ryomai "jeg fravister, river med makt ut av". Da blir vel også "La oss ikke komme inn i fristelse" puslete i forhold til det fysiske rysai.

La oss så se på Matt 6, 9–10, hvor det på gresk to ganger er brukt en passiv bydeform i 3.person. Hvis passiv her – som i Saligprisningene i Matt 5 – er en PASSIVUM DIVINUM – en guddommelig passiv, hvor gudsnamnet av respekt ikke nevnes eksplisitt, men hvor GUD er det selvsagte underforståtte subjekt, er det overveiende sannsynlig at Gud – som alle bønnene er rettet til – er absolutt agens uten kausativitet overalt. Derfor ber jeg fortsatt "Led oss ikke inn i fristelse," og bøyer meg ydmykt for uttrykkets innebygde motstand idet jeg stoler på at Gud ikke setter meg på prøver som jeg med Hans hjelp ikke vil bestå.

Epilog: om å bære

Som substantivet *peirasmos* har og verbet *ferå* – med forskjellige forstavelser – mange betydninger hentet fra ulike livssfærer som: det allmenne: "Jeg bærer (fysisk og psykisk)"; det militære: "Jeg leder/fører"; det kultiske: "Jeg bærer fram" (som offer); byråkrati/forvaltning: "Jeg bringer inn (for en offentlig instans)".

Betydningsrikdommen i begge ord kompliserer samspillet mellom dem, og her tolkningen av verbet *eis/ferå*, men også jeg understreker bære-metaforen. Samtidig undrer jeg meg over at den ikke er tatt vare på i latin, hvorfor ikke infero i stedet for induco "jeg fører inn", og heller ikke i koptisk, hvor det står tsji "ta/bringe" og ikke fi "bære"? Kan det være fordi den greske tekstformen *eis/enengkæs* er en suppletivstamme som ikke er i slekt med oppslagsformen *ferå*, men føres tilbake til sanskrit *nasjati "å (opp)nå"*, stammen gjennkjennelig i norsk "nok" (se Liddell & Scott: Greek-English lexicon)? Den som flittig har pugget sterke verb, slutter imidlertid lett tilbake til leksikalsk form *ferå*, avledet av sanskrit *barati* som og lever videre i norsk "å bære" (Se igjen Liddell & Scott). Hvis den alminnelige norske bibelleseren skal få denne metaforen med seg, må den eksplisitt komme til uttrykk i neste oversettelse. For enhver god oversettelse hviler i kraft av egen språklig tyngde.

Hvorom allting er: I mitt liv er Gud ikke bare den som trøster og bærer. Gud er den eneste som bærer når alt annet brister.

Ledelse og arbeidsgiveransvar – en kommentar til Per Kr Aschim (PF)

AV MARIT HALVORSEN HOUGSNÆS, KA

Per Kr Aschim gjør i et tidligere nummer av LK et forsøk på å rydde opp i bruken av begrepet "virksomhet" i Kirkerådets refleksjonsdokument om fremtidig kirkeordning. Jeg skal ikke kommentere Kirkerådets dokument, men den forståelsen av begreper og problemstillinger som Aschim selv presenterer.

Først: Aschim skal ha ros for å være klar med hensyn til sine interesser. Hans forslag til begrepsklargjøring har ifølge ham selv til hensikt å flytte interessen for spørsmålet om fremtidig organisering av arbeidsgiveransvar over til det han mener er like viktig: Å få tydeliggjort det lokale ledelsesansvar på menighetsnivå. Forsøket på begrepsklargjøring er derfor interessepolitisk motivert.

Gir så forslaget til begrepsmessig opprydding mening?

Hovedoppdyddingen Aschim mener er nødvendig, er å innføre et skille mellom arbeidsmiljølovens virksomhetsbegrep og det "kirken driver eller gjør". Ved å gjøre det, kan organisering av arbeidsgiveransvar løses for seg, ledelse av det kirken driver og gjør, for seg.

Det er flere grunner til at denne tilnærmingen ikke er brukbar. Arbeidsmiljøloven fungerer – som all lovgivning og regelverk forøvrig – regulerende *midt inn* i det man driver og gjør, det være seg om en driver kirke eller driver med andre ting. Det er faktisk hele poenget. Arbeidsmiljøloven griper imidlertid utelukkende inn når den som driver med noe,

ansetter folk og dermed gjør seg selv til arbeidsgiver. Den norske kirke er i stor grad drevet av ansatte. Arbeidsmiljøloven griper derfor midt inn i det kirken driver og gjør, det være seg å feire gudstjeneste (under ledelse av tilsatt prest og med ansatt kirkemusiker og kirketjener på jobb), arrangere eldretreff (under ansvar av diakon eller diakonimedarbeider) eller konfirmantleir med ulike typer ansatte kirkelige medarbeidere på jobb dag og natt over flere døgn.

Intensjonen med loven er å sikre ansatte den beskyttelse de har krav på. Stillingsvern, forsvarlig arbeidsmiljø, tilstrekkelig med hvile mellom arbeidsøktene osv. Derfor fremtvinger loven en klargjøring av hvem som er ansvarlig arbeidsgiver. Loven legger til grunn at dette ansvaret tilligger "virksomheten" selv; det vil si den som er ansvarlig for det man "driver på med og gjør". Virksomhetsbegrepet faller normalt sammen med det rettssubjekt som er arbeidsgiver – eller omvendt. Man kan ikke drive på med noe og tilsette folk til jobbe for seg uten samtidig å ta ansvar og følge opp de pliktene loven fastsetter (I parentes bemerket har det forundret meg lenge at det er PF som arbeidstakerorganisasjon som i dagens kirkeordningsdiskusjon sterkest argumenterer for at arbeidsgiveransvar og virksomhetsansvar ikke bør henge sammen).

Spørsmålet om ledelse av tilsatt personell lokalt lar seg dermed ikke løse ved å operere med et virksomhetsbegrep på siden av arbeids-

miljølovens definisjoner. Noe annet er selvsagt ledelsesfunksjoner uten elementer av arbeidsgiveransvar som utøves i relasjon til frivillige (frivillighetsledelse) og i forhold til menigheten generelt (pastoral ledelse). Her har arbeidsmiljøloven ikke gyldighet.

Spørsmålet om lokal ledelse av tilsatt personell lar seg derfor ikke løse uavhengig av arbeidsgiveransvaret eller av arbeidsmiljølovens virksomhetsbegrep. Ledelse er selve

kjernefunksjonen i det å være arbeidsgiver og forutsetter forankring og mandat fra det organ der dette ligger. Dersom Aschim ønsker et sterkere menighetsrådsmandat til å lede ansatt personell, finnes det i bunn og grunn bare én måte å gjøre det på: Å overføre et samlet virksomhets/oppgaveansvar for all lokal kirkelig virksomhet og tilhørende arbeidsgiveransvar for alt lokalkirkelig personell til menighetsrådene.

Ortodoks tro – grønn teologi!

Hans Hellighet Bartholomeus

MØTE MED MYSTERIET

ET HÅP FOR JORDEN

Den grønne patriarken om miljøvern og andre aktuelle spørsmål i lys av ortodoks tro.

Denne boken er intet mindre enn et kunstverk, skapt gjennom tro og gjennomsyret av visdom og kjærlighet.

Madeleine K. Albright,
tidligere utenriksminister i USA

I 2002 mottok Den økumeniske Patriark Bartholomeus av Konstantinopel den norske Sofieprisen for sin innsats for miljøet. Som åndelig leder for de fleste ortodokse kirker i verden ble han allerede da omtalt som "den grønne patriarken". Hans tilnærming til de store spørsmålene er spesiell fordi han tillegger erfaring, nærhet, vitenskap og skjønnhet en helt avgjørende betydning, godt integrert i sitt teologiske perspektiv.

Kr 329,-

Gud vil ha vår lovsang, ikke vår "velsignelse"

AV HANS KVALBEIN, PROF. EM. FRA MF

I LK nr 15 imøtegår Ingeborg Mongstad-Kvammen, Gunnar Johnstad og Anders Aschim min kritiske kommentar til oversettelsen av 2011 i LK nr. 12 av 15. juni. De fastholder at det hebraiske *berek* og det greske *evlogeâ* kan oversettes med "velsigne" når det har Gud som objekt. Jeg mener fortsatt at begrunnelsen for dette ikke er holdbar.

Men la meg først innrømme at jeg tar til etterretning at det finnes en skriftlig utredning om dette i Bibelselskapet, som ikke er offentlig, og som jeg ikke har fått tilgang til. Jeg antar at de argumenter som nå anføres for dette oversettelsesvalget, svarer til det forarbeidet som er gjort. Og jeg regner med at Bibelselskapet er interessert i en åpen debatt om de valg som ligger til grunn for Bibel 2011.

Jeg fastholder at den nye oversettelsen på dette punktet er "en dramatisk språklig endring". En enkelt omtale av Gud som "er velsignet i evighet" i NT05 i Rom 1,25 endrer ikke på det (en glipp?). Med Bibel 2011 innføres en ny tanke i bibelspråket, som vi ikke finner i tidligere bibelutgaver, nemlig at mennesker velsigner Gud. At endringen er radikal, bekrefter IM-K, GJ og AA selv når de peker på at både tyske, danske og norske bibeloversettelser inn til nå har gjengitt *berek/evlogeâ* med ord for lovprisning, ikke velsignelse, når Gud er objekt. Dette har også vært den dominerende gjengivelse i svenske oversettelser, selv om en der

også kan finne vendingen "vålsignat vare Herren". Jeg registrerer i alle fall at *baruk Jahveren*" i en rekke nøkkelttekster i Salmenes bok (41,14; 68,36; 72,18f; 89,53; 106,48. SvO 1912 og Bibel 2000).

Interessant er det at IM-K, GJ og AA siterer fra Koehler-Baumgartners utmerkede leksikon og vil bruke det mot meg. Jeg gjentar deres sitat fra leksikonet, som de hevder gir "den kanskje beste definisjonen av *berek*:"

"1. sbj. God: to **bless** = to endue someone with special power...

4. to **bless** God = to declare God to be the source of the special power = **to praise God**"

Her går det klart fram at *berek* har to ulike betydninger. Når subjektet er Gud, betyr det å utruste noen med en særlig kraft. I den tyske originalutgaven av leksikonet heter det: "1. **segnen** = mit heilvoller Kraft begaben". Men når Gud er objekt, betyr det noe annet: å erklære Gud som kilden til denne særlige kraft. Både i den tyske originalen og i den engelske oversettelsen foreslås det derfor to ulike oversettelser til disse to betydningene, markert med fete typer i teksten. Når Gud er subjekt, bør det oversettes **segnen** eller **bless**. Når Gud er objekt, bør det oversettes Gott **loben**, **preisen** eller to **praise God**. Takk for at dere bringer inn sitatet fra dette leksikonet: Det er åpenbart at det støtter mitt syn.

At *berek* med Gud som objekt bør oversettes med "lovprise" eller tilsvarende uttrykk, bekreftes også av de tre andre ordbøkene til bibelhebraisk, som jeg viste til i min artikkel i LK 12, nemlig Gesenius, Jenni/Westermann og Botterweck/Ringgren. At tilsvarende også gjelder for det greske *εὐλογεῖν* framgår både av Bauers ordbok og av Louw/Nidas leksikon.

Bibelselskapets valg av oversettelse kommer altså her i konflikt med en bred internasjonal bibelfaglig ekspertise. Jeg vet ikke om Bibelselskapets interne notat til spørsmålet har kunnet henviser til annen faglitteratur som imøtegår disse kildene, eller om oversettelsesutvalget har vært oppmerksom på at man ved å innføre "velsigne" i disse kontekstene kommer i konflikt med de mest anerkjente og mest brukte ordbøkene til bibelspråket. Men jeg registrerer at IM-K, GJ og AA ikke har påberopt seg annen bibelfaglig ekspertise i sine svar til meg.

Derimot har jeg registrert at de henviser til norsk språkbruk i eldre salmer, og nå også til salmedikteren Eyvind Skeie og hans blogg samt til den svenske biskop Martin Lønnebo. Jeg er i denne sammenheng ikke så interessert i å drøfte deres språkbruk. Salmediktere og oppbyggelsesforfattere må selvsagt ha frihet til å forme sitt eget språklige uttrykk. Men de er ikke bibeloversettere som må stå til regnskap for hvordan Bibelens tekster på hebraisk og gresk best kan gjengis på norsk i dag.

Både i argumentasjonen fra IM-K, GJ og AA og i Skeies blogg gjøres det til et hovedpoeng at den nye oversettelsen skal få fram en "gjensidighet" i forholdet mellom Gud og mennesker. Gud velsigner mennesker, og mennesker velsigner Gud.

Men da må en kunne spørre om hva menneskers "velsignelse" av Gud skulle innebære ut over det å lovprise ham. Jeg kan ikke se at IM-K, GJ og AA har svart på dette spørsmålet.

I Bibelens tale om at Gud velsigner mennesker, møter vi et bredt spekter av forestillinger. I første rekke kan her nevnes at velsignelse innebærer fruktbarhet. I skapelsesberetningen velsigner Gud først dyrene og sier;

"Vær fruktbare og bli mange," og det samme sies ved skapelsen av mennesket (1 Mos 1,22.28). Den samme tanken er framme i Guds velsignelse av Abraham: "Jeg vil gjøre deg til et stort folk" (1 Mos 12,2). Dette løftet gjentas om uttrykk for Guds velsignelse flere steder i fedrehistorien (1 Mos 22,17; 26,24 om Isak; 27,24–29; 28,3–4 om Jakob). Velsignelsen innebærer også Israels seier over fiendene, at de skal få bo trygt i landet, at sykdom skal holdes borte, at buskapen skal vokse og at jorden skal gi vekst og grøde (5 Mos 7,12–16; 28,1–14). Et av de vakreste uttrykk for Guds velsignelse finner vi i den aronittiske velsignelsen som vi stadig bruker i vår gudstjeneste: Herren velsigne deg og bevare deg, være deg nådig, gi deg fred (4 Mos 6,24–26). Alt dette sammenfattes i Koehler-Baumgartners leksikon på tysk med uttrykket *mit heilvoller Kraft begaben* eller på engelsk med *endue someone with special power*. I NT blir velsignelsen også knyttet til det evige liv og adgangen til Guds rike (Matt 25,34).

Ut fra de mange og rike konnotasjonene til velsignelsen av mennesker (og av dyr, åkerjord og annet), som gis i Bibelen, må jeg spørre om det virkelig ut fra bibelsk tankegang kan tales om en "gjensidig" velsignelse mellom Gud og mennesker. Kan mennesket gi eller ønske noe av dette tilbake til Gud? For meg virker det som en fremmed tanke i forhold til Bibelens virkelighetsbilde. Gud er kilden til all velsignelse, til alle frelsende og helbredende krefter. Vi kan takke og lovprise ham, men ikke "velsigne" ham. Det tror jeg den bibelske språkbruken bekrefter, selv om samme verb kan brukes i begge disse betydningene.

La meg tilføye at jeg i ulike sammenhenger fortsatt blir bedt om å orientere om den nye bibeloversettelsen. Det gjør jeg med stor glede, og jeg anbefaler Bibel 2011 til bruk både i menigheter og i personlig studium. Men jeg har også lyst til å gi folk en liste over tekster hvor det er tale om å "velsigne" Gud. I slike tekster er NO78 bedre. Gud skal ikke velsignes, men motta vår takk og lovprisning.

Å oversette Første Mosebok

Svar til Amble og Vøllestad

AV ANDERS ASCHIM, BIBELOVERSETTER, BIBESELSKAPET

Ettårsdagen for utgivelsen av Bibel 2011 nærmer seg. Bibelselskapet har med glede registrert at den nye oversettelsen er blitt godt motatt. Den blir tatt i bruk, lest og diskutert. Luthersk Kirketidende er i ferd med å bli en viktig arena for debatt om bibeloversettelses-spørsmål. Vi setter pris på at tidsskriftet åpner spaltene sine, og at prester og andre teologer engasjerer seg i debatten. Jeg vil gjerne kommentere to innlegg som begge dreier seg om problemer knyttet til Første Mosebok.

Da de var skapt (1 Mos 2,4)

I LK nr. 13 drøfter Tor Magnus Amble oversettelsen av to uttrykk fra 1 Mos 2,4 i Bibel 2011. Her følger han opp et spørsmål Laila Riksaasen Dahl tok opp i LK 21/2011.

I NO 1978 lød begynnelsen av verset slik: "Dette er fortellingen om himmelen og jorden da de ble skapt." Midt i verset hadde utgiverne satt inn overskriften "Mennesket i Guds hage". Så fortsetter teksten: "På den tid Herren Gud skapte jorden og himmelen", et uttrykk som i denne oversettelsen syntaktisk kobles sammen med begynnelsen av vers 5.

I Bibel 2011 er overskriften "Mennesket i Edens hage" plassert før vers 4. Verset er nå oppfattet som en syntaktisk enhet og oversatt slik: "Dette er historien om himmelen og jorden da de var skapt, på den tid Herren Gud hadde laget jorden og himmelen."

Dette verset rommer en rekke interessante eksegetiske problemer. Amble fokuserer på ett

av dem, tidstrinnet i oversettelsen av de kursiverte uttrykkene. Han er selv en erfaren hebraisklærer og gjør utmerket rede for den grammatikalske problematikken. På hebraisk er disse uttrykkene infinitivkonstruksjoner styrt av preposisjoner. Infinitivus constructus er et verbalsubstantiv, og formen er, som Amble ganske riktig påpeker, "i seg selv tidløs". Som en første tilnærming kunne vi bruke et norsk verbalsubstantiv på -ing. Det første uttrykket kan da gjengis "i deres skaping". En omvei om engelsk "in their being created" får også fram at det dreier seg om et verb i passiv. Det andre uttrykket kan gjengis "på dagen for Guds lagning av jord og himmel". Det hebraiske ordet for "dag" brukes også i betydningen "tid, tidspunkt".

I oversettelse gjengis slike uttrykk som regel med tidssetninger innledet med "da/når". Amble konkluderer imidlertid litt for raskt med at det er "rimelig å oversette infinitivuttrykket med enkel, norsk fortid, altså: 'da de ble skapt'". I valget av norsk tempusform for de "tidløse" hebraiske infinitivene må konteksten spille en avgjørende rolle. Amble har rett i at det som oftest er preteritum som blir valgt, også i Bibel 2011. Men i flere tilfeller kan pluskvamperfektum diskuteres; han nevner selv i Mos 21,8 og Sal 51,1-2.

Avgjørende for valget av tempusform i Bibel 2011 var forståelsen av den hebraiske formelen *ella toledot* som innleder 1 Mos 2,4. Det er grunn til å redegjøre noe grundigere for

poenget enn vi gjorde i det temmelig kortfattede svaret til Dahl i LK 22/2011.

Denne formelen forekommer ytterligere 9 ganger i 1 Mos. Den står alltid som innledning til en tekstenhet, og den blir ellers oversatt "Dette er NNs slektshistorie". Nå handler ikke "Adams toledot" (5,1) om Adam, men om generasjonene etter Adam. Historien om Adam har vi jo allerede hørt i kap. 1–4. Tilsvarende gjelder for *toledot*-avsnittene om Noahs sønner (10,1 og 11,10), om Tarah (11,27), om Ismael og Isak (25,12.19) og om Esau (36,1.9). Spesielt tydelig er dette trekket i "Jakobs slektshistorie" (37,2) som vitterlig handler om Josef og brødrene hans, mens Jakob har vært hovedperson i kap 27–35. Hvordan er det med "himmelens og jordens *toledot*"? Det er ikke urimelig å anta at *toledot* også her innleder en "etterhistorie" til det som går foran og som *toledot*-formelen knytter til. En kan diskutere om 1 Mos 6,9 er et mulig moteksempel. Et interessant sted er for øvrig 4 Mos 3,1. Bibel 2011 har her "Dette er slektshistorien til Aron og Moses, på den tiden da Herren talte til Moses på Sinai-fjellet". Kanskje "hadde talt" ville være en mer adekvat oversettelse? Riktignok brukes det her en annen verbform, ikke en infinitivkonstruksjon, men stedet har mye felles med 1 Mos 2,4.

I dette verset er filologiske og litterærkritiske spørsmål uløselig knyttet sammen. De to skapelsesfortellingene i 1 Mos 1 og 2 er et av kronsekemplerne for "firekildehypotesen" til Mosebøkene, som fikk sin klassiske utforming av Julius Wellhausen (1844–1918). Fortellingen i 2,4ff har vært regnet som den eldste, tilhørende Jahvist-kilden, mens 1 Mos 1 regnes som yngre, tilhørende Presteskiftet. Flere kompetente lesere har spurt: Betyr den nye oversettelsen at en nå har gitt opp teoriene om kildesondring? Svaret er: Ikke nødvendigvis. Terje Stordalen og andre har argumentert for at 2,4 kan være utformet som en redaksjonell "bro" nettopp for å binde sammen to opprinnelig selvstendige fortellinger. Kanskje står ikke de to fortellingene fullt så "uformidlet ved siden av hverandre" som Amble vil ha det til.

Amble lanserer en annen løsning enn vår, han konkluderer med at en "kunne ha valgt å flytte overskriften, men likevel beholdt preteritum som før". Et annet mulig – og forsvarlig – valg ville være å bruke pluskvamperfektum

i første tilfelle og preteritum i det andre: "himmelens og jordens historie da de *var* skapt, på den tid Herren Gud *skapte* jorden og himmelen". Bibeloversettelsesarbeid er fullt av slike valg, og det er godt og rett at bibelleserne gjøres oppmerksom på det.

Og de drakk seg fulle sammen med ham (1 Mos 43,34)

Arild Vøllestad har i LK nr. 14 en kritisk merknad til den nye oversettelsen av 1 Mos 43,34, nærmere bestemt til den siste setningen, som i Bibel 2011 lyder: "Og de drakk seg *fulle* sammen med ham." Det handler om Josefs brødre som er i middagsselskap hos den mektigste mannen i Egypt. På dette punktet i fortellingen er identiteten hans fortsatt ukjent for dem, men mannen viser seg to kapitler senere å være Josef selv.

Vøllestad foretrekker formuleringen fra NO 1978: "Så drakk de med ham og *ble lystige*." Han begrunner dette i en fin eksegetisk studie. Vøllestad viser til at scenen for episoden er et høytidelig måltid, og han leser den som en etappe på veien mot forsoning mellom Josef og brødrene, "et måltid som på sikt styrker fellesskapet". I denne konteksten er alkoholkonsum et relasjonsbyggende element, ikke et uttrykk for grenseoverskridende adferd, slik det norske uttrykket "drikke seg full" etter Vøllestads mening kan gi inntrykk av.

Nå erkjenner Vøllestad at det hebraiske verbet *sjakar* "leksikalsk sett uomtvistelig har grunnbetydningen 'å være drukken', 'å bli beruset'". En gjennomgang av de andre stedene ordet forekommer, gir liten støtte til Vøllestads og andres "social drinking"-lesing. Oversettelsen "ble lystige" kan være i pynteligste laget. Verbet har nesten alltid negative, ja, destruktive konnotasjoner. To mulige unntak er Høysangen 5,1 og Haggai 1,6. Det første stedet lyder nå: "Spis, venner! Drikk dere fulle på kjærlighet!" På det andre stedet er verbet oversatt nøytralt, "slukke tørsten", men alternativet "Dere ... drikker, men blir ikke fulle," kunne absolutt vurderes.

Et av stedene hvor verbet *sjakar* forekommer, beskriver en situasjon som ligner på den i 1 Mos 43. I 2 Sam 11,13 fortelles det om et kongelig taffel. David, som har invitert Uria til middag, "spiste og drakk sammen med ham og

skjenket ham full". Det går som kjent ikke så bra i fortsettelsen.

Det er grunn til å spørre om ikke Vøllestads tolkning av 1 Mos 43 er for harmoniserende. Måltidet hos Josef er jo også et ledd i en utspokulert plan, noe som kommer særlig tydelig fram i favoriseringen av Benjamin på festen og ydmykelsen dagen derpå som følge av planting av "tyvegods".

Presten som fagteolog

De færreste nordmenn er i stand til å lese gammelhebraisk eller koinégresk. Når vi kan lese Bibelen på norsk, skyldes det at noen har oversatt den for oss. Gjennom sine valg av

norske ord og uttrykk har bibeloversetterne en betydelig makt over bibelteksten og fortolkningen av den. Dette reiser store etiske spørsmål. Det er viktig at det nær bibelbrukerne finnes uavhengige teologiske spesialister med tilstrekkelig kompetanse i grunnspråkene. De bør være i stand til å legge både et fortolkende og et kritisk perspektiv på bibeloversettelsen. Etter utgivelsen av Bibel 2011 ønsker Bibelselskapet å utfordre ikke minst prestene til å våge å være eksegeter. Innleggene fra Amble (sokneprest i Hønefoss) og Vøllestad (institusjonsprest i rusomsorgen i Rogaland) oppfatter vi som gledelige tegn på at norske prester tar utfordringen.

Trosforsvar på sitt beste (Vårt Land)

C.S. Lewis

OM FORLATELSE OG ANDRE ESSAY

Kriteriene for denne unike samlingen har vært at essayene ikke er oversatt til norsk tidligere og at de på en eller annen måte omhandler Lewis' forhold til sin kristne tro.

"Utvalget gir et godt innblikk i hvordan Lewis tenker og argumenterer. Han er en original iakttager og kombinerer fantasi og tankekraft på en fascinerende måte. Hans essay stimulerer leseren til å tenke videre selv. Som apologet river han ned falske motforestillinger mot kristen tro, samtidig som han gir kristne trygghet til å tenke at tro og tanke lar seg forene."

Jon Kvalbein i Dagen

"Lewis viser i denne samlingen stor teologisk innsikt og modighet. Det er en stor begivenhet at vi nå kan lese ham på norsk."

Eskil Skjeldal i Vårt Land

Kr 299,-

Velkommen til ny medarbeider

Idet vi begynner gjennomgangen av tekstene for det kommende kirkeåret, vil vi ønske velkommen vår nye tekstmedarbeider Pål Kristian Balstad som er sjømannsprest i København. Vi er glade for at han har tatt imot utfordringen til å skrive for Luthersk Kirketidende, og ser fram til det han har å bidra med.

SØNDAGSTEKSTEN

Sjur Isaksen, Frode Granerud og Kjell A. Skartseterhagen

1. søndag i adventstiden

2. desember 2012

Prekentekst: Matt 21,10–17

Lesetekster: Jes 12,1–6; Åp 3,19–22

Liturgisk farge: Fiolett

Kaos i kirken I

Denne søndagen markerer iverksettelsen av Den norske kirkes nye gudstjeneste, slik den kommer til uttrykk i lokale grunnordninger rundt om i hver eneste menighet i hele landet. Selv om noen allerede har øvd og gjort seg fortrolig med liturgiens mange muligheter, vil jeg tro at mange vil gå inn i denne gudstjenesten med litt høyere skuldre enn ellers. Jeg tror ikke det blir kaos i kirken. Kanskje det tvert i mot er nå det blir slutt på kaoset? For nå blir det trykte programmer og mange instruksjoner, og alle får vite hva som skal skje og hvordan. De fleste ønsker seg god flyt i gudstjenesten. Er det likevel plass til kaos og provokasjoner, slik Jesus nesten programmatisk byr på?

Kaos i kirken II

Nå er det vel slik at de færreste ønsker seg kaos i kirken. Derfor foregår en regulær guds-

tjeneste i en norsk menighet som regel i ordnede former. Vi vet hva som skal skje, og vi vet når det skal skje. Menigheten sitter relativt rolig og lar til og med predikanten preke uten avbrytelser i 15 minutter. Når alt er over, går vi rolig ut, noen ganger berørt, andre ganger ikke fullt så berørt. Så står kirken der forlatt, helt fram til neste gang vi tar den i bruk, med samme ro og verdighet. Men slik var det ikke ved templet i Jerusalem. Jødernes ubestridte helligdom var et pulserende kraftsentrum, både innendørs og utendørs. På tempelplassen, som i tidligere oversettelser ofte ble kalt Forgården, var det rom for både religiøs og kommersiell virksomhet. Noen ganger gikk dette over i hverandre, ikke minst i den ytre forgården. Her ble det både vekslet penger og omsatt dyr til offerpraksisen. Her skjedde ikke ting i ordnede former. (Bak i mange bibelutgaver finnes plantegninger av tempelet i Jerusalem. Kanskje kan en slik trykkes i gudstjenesteprogrammet?) Hit var det Jesus kom da påskehøytiden nærmet seg, og folkemengden hadde hyllet ham med palmegreiner og hosianarop. Og var det ikke kaos fra før, ble det i hvert fall kaos da Jesus kom.

Renselse

Det er ikke tvil om at dette ble opplevd som opprørende og pinlig for dem som var involvert. Trolig så pengevekslerne og duehandlerne på seg selv som gode tjenesteytere for den religiøse praksis i tempelet. Men virksomheten hadde mistet sitt opprinnelige fokus og bikket over til grådigg handelsaktivitet. Bord ble veltet, og folk ble jaget ut. Når vi går inn i et nytt kirkeår, er det naturlig å spørre om kirken har overtatt denne renselsesvirksomheten. Kirken har mandat til å refse folkets synder og rope ut om urettferdighet. Det er en oppgave som er like følsom som den er nødvendig. Nødvendigheten handler om troskap mot Jesu usvikelig trofasthet mot Gud og den fattige. For det var pengegrådigheten og sviket mot Det hellige tempel Jesus tente på. Følsomt blir det når dette skal eksemplifiseres i dag, slik at det ikke bare blir prestens kjepphester som rutinemessig hevdes. Hva er det som kan hindre kirken i å være et hus for bønn? Hvilke kommersielle aktiviteter fortrenger den sanne tilbedelse? Her bør det være mulig å være både skarp og andtydende på samme tid.

Jesu renselsesvirksomhet på tempelplassen må ikke forveksles med en forestilling om at det kan finnes en *ren* menighet. Guds rike har ingen utkastere, bare innbydere. Det er ikke vårt ansvar å sjekke den enkeltes trossmessige eller moralske beskaffenhet. Alle, uten unntak, går inn i et nytt kirkeår med tro og tvil, surt og søtt, gode og dårlige motiver. Men i kirken blir vi igjen og igjen rensset og utrustet til rettferdig liv.

Barna i helligdommen

Det var ikke nok med veltede bord og mynter som rullet i vei mellom søylegangene. Jesus startet også sin egen klinikk på tempelplassen. Mennesker ble satt fri fra sine sykdommer. Jesu helbredelsesvirksomhet vakte alltid oppmerksomhet, og denne gangen var det spesielt noen barn som bidro til uorden i helligdommen. Jesus lot det skje. Jesus forsvarte både støynivået og innholdet i barnas rop: Hosianna Davids sønn. Gjennom hele evangeliet går det en rød tråd. Mennesker møter Jesus og blir satt fri til å takke og lovprise Herren. Og om barna blir tvunget til å tie, så skal steinene rope. Det har vi Jesu eget ord på (Luk 19,39).

Det kan nok hende at barna på tempelplassen var litt bråkete. Det kan nok hende at liturgien

og følelsene kom litt ut av kontroll. Kanskje kan det hende at en familiegudstjeneste på 1. søndag i adventstiden i din egen menighet også kan fortone seg litt bråkete og ut av kontroll. Det er neppe noen katastrofe. Jeg har selv opplevd å bli avbrutt av barns irrelevante spørsmål midt i en preken. Jeg skulle ønske det skjedde oftere.

Tekst og budskap

Dette er en ny evangelietekst i vår tekstbok. Det er en temperamentsfull og livlig fortelling, med innslag av høye lyder og sterke følelser. Kanskje kan budskapet oppsummeres i at Jesus rydder plass for *bønn og barn*.

Et sted for bønn: Bønnens har i følge Jesus veket plassen for aktiviteter som passer bedre i en røverhule – *Stelaion læstån*. Jesu sitat ser ut til å være en kombinasjon av to skriftsteder fra profetene Jesaja og Jeremia. Det er i Jer 7,11 vi finner uttrykket "røverhule". Selve ordet for *røver* (*læstæs*) er brukt flere ganger av alle de fire evangelistene, både om røverne i liknelsen om den barmhjertige samaritan og om de to som ble korsfestet sammen med Jesus. Den vanligste betydningen ligger nær opp til det vi ville kalle en landeveisrøver. Men ordet blir også brukt om revolusjonære oppviglere som Barabbas (Joh 18,40). Trolig er det denne betydningen Jesus sikter til i sin omtale av seg selv i Matt 26,55.

Aktiviteten står i veien for bønner. I parallellen hos Johannes (Joh 2,13–16) er det ikke bare pengevekslere og duehandlere som blir satt i bevegelse. Der er det også okser og sauer som må drives ut med en selvlagd svøpe av tau. Hvilke aktiviteter står i veien for min bønn/kirkens bønn i dag?

Et sted for barn. Det er ikke barnas tilstedeværelse som står i veien for bønner. Tvert imot, det er barna som sikrer at Gud blir æret, og at det synges lovsanger. Ordparet spedbarn/småbarn er hentet fra Sal 8,3 og antyder at alle barn, i ulike aldre, hører hjemme i helligdommen. Dette kan være et motiv på de mange familiegudstjenestene denne første søndagen i det nye kirkeåret. Hvordan kan barn sikres en naturlig og medvirkende plass i gudstjenester og møter?

Lykke til!

2. søndag i adventstiden

9. desember 2012

Liturgisk farge: Fiolet

Prekatekst: Joh 16,21–24

Lesetekster: Jes 2,1–5; Hebr 10,35–39

Til dagen

2. søndag i adventstiden kalles forventningens adventssøndag, og i grunnen er hele adventstiden en tid for forventning. Det mest opplagte er forventningen til høytiden som nærmer seg. I videre forstand handler det om våre forventninger til Jesus. Vi venter på at han skal oppfylle sine løfter og komme, slik han har lovt. Vi gleder oss over at han oppfylte de gamles forventninger og kom som lovet for 2000 år siden, og vi lengter etter at han skal komme igjen for å skape verden på nytt. Og vi lever i forventningen om at Jesus kommer til oss hver dag for å være en del av vårt liv.

Prekateksten er ny som adventstekst, men den passer godt til forventningens dag. Kvinnen som er engstelig for hun skal føde, er en mangelbunnet metafor. I konteksten i evangeliet viser den til Jesu smertefulle død, som var nødvendig for at noe bedre skulle komme etterpå. I adventstiden går tankene lett til Maria som ventet på å føde Guds sønn. Og mange av oss har en eller annen smerte vi går gjennom; vi engster oss for det som kommer, og vi klynger oss til håpet om at Gud har noe bedre i vente for oss etter det vonde.

Til teksten

Dagens avsnitt er en del av avskjeds(sam)talene hos Johannes. Jesus forbereder disiplene på det som skal komme, både at han snart skal dø, og at disiplene skal få en annen smert. En av talens hensikter er å skape trygghet hos engstelige disipler som ikke helt vet hva som venter dem når Mesteren går bort. Det kommer ikke minst fram i dette avsnittet, som består av to deler. For det første sammenligner Jesus det som ligger foran, med forberedelsen til en fødsel. Det som kommer, vil gjøre vondt, men det vil bli opphav til en enda større glede. For det andre gir han disiplene et løfte om svar på alle spørsmål og om bønnhørelse når de ber i hans navn.

Disiplene er engstelige på grunn av Jesu ord: "Om en liten stund ser dere meg ikke lenger,

men om en liten stund igjen skal dere se meg." (v 16) Dette utsagnet kan forstås på to måter: Det kan handle om at Jesus blir borte når han dør, og kommer tilbake når han står opp. Eller det kan handle om at Jesus blir borte ved himmelfarten og kommer tilbake på den siste dag. Johannes-evangeliet er kjent for sine tve-tydige utsagn, og det er ikke urimelig å gå ut fra at begge tolkninger er riktige. Poenget er uansett at Jesu fravær er midlertidig, og at hans nærvær etter fraværet skal være varig. Derfor er den fødende kvinnen et treffende bilde. Smerten og engstelsen vil gå over i en stor og varig glede.

Løftet om glede etter smerten følges opp med et løfte om bønnhørelse og svar på spørsmål. "Den dagen" viser trolig til Jesu oppstandelse og meddelelsen av Den hellige ånd på påskedagen (Joh 20,22). Oppstandelsen og Ånden er hos Johannes tolkningsnøkkelen for hele Jesu virksomhet (Joh 2,22; 7,37–39; 12,16; 20,8–9). Når brikkene faller på plass ved Jesu oppstandelse, vil spørsmål bli overflødige. Da vil det også åpne seg en ny mulighet til bønn i Jesu navn. Ved sin oppstandelse og seier over døden blir Jesus herliggjort, og disiplene vil kunne be i den herliggjorte Jesu navn, på en annen måte enn det de har kunnet så langt.

Til prekenen

På forventningens adventssøndag har vi en spennende mulighet til å nærme oss en av de utfordrende dobbelhetene i livet som Jesu disippel: På den ene siden tror vi på en god og allmektig Gud som elsker oss og ønsker oss alt godt. På den andre siden møter vi alle livets smerte i en eller annen form og vi spør oss hvorfor dette skjer.

En preken over dette temaet kan inneholde for eksempel disse tre momentene:

1. Smerte i forskjellige former er en del av livet. Det er helt normalt. Vi lever i en verden hvor vonde ting skjer. Mennesket har en trang til å lete etter sammenhenger og forklaringer, og det er lett å begynne å tenke at det vonde som skjer, kan forklares med at jeg ikke har bedt nok, ikke har nok tro, eller at det er en straff for mine synder. Men virkeligheten er at det vonde rammer alle mennesker, troende som ikketroende, fordi det er en del av denne verdens orden. Aldri i historien har det vært

slik at de troende er blitt spart for sykdom, ulykker og smerte. Det vonde rammer ikke fordi det er noe galt med deg; det rammer fordi det er normalt.

2. Alle opplevelser gir mulighet for læring – ikke minst de vonde opplevelsene, dem vi helst ville ha sluppet. Dette må ikke fremstilles så det virker enkelt. Vi skal ikke gi tilhørerne våre inntrykk av at vi avfeier de smertefulle opplevelsene med en bemerkning om at dette lærer du jo noe av, så da er det ikke så ille likevel. Smerten er vond, og vi skal ikke late som den ikke er det. Likevel er det mange som har opplevd at de smertefulle opplevelsene har gitt nyttig livserfaring. Derfor er det bedre å spørre: "Hva kan jeg lære av dette?" enn: "Hvorfor skjer dette?" Smertefulle opplevelser er dessuten en god mulighet til å øve seg på å stole på Gud. Gud kunne ha ordnet det slik at Daniel ikke var blitt kastet i løvehulen i det hele tatt. Men ved at Gud lot det skje, fikk Daniel en helt spesiell opplevelse av å være under Guds vern, som han ellers ikke ville ha fått. Jesus lover oss bønnhørelse i dagens tekst. Bønnesvar er et komplisert tema, men det er ingen grunn til ikke å benytte oss av Jesu invitasjon til å be i hans navn.

3. Du er ikke i himmelen ennå. Men en dag skal vi dit. De vonde opplevelsene vi får i dette livet, er forbigående. De er som fødselsveer, et smertefullt stadium på veien mot gleden. Vi kan ha lett for å glemme perspektivet som den troende lever i, nemlig at livet her bare er et lite pust sammenlignet med det evige livet. Men på forventningens adventssøndag blir vi minnet på at vi har all grunn til å være forventningsfulle til framtiden. The best is yet to come! Den som følger Jesus, kan være optimist. Noen av forventningene våre vil bli oppfylt i dette livet, og alle vil bli oppfylt i det evige livet.

Til gudstjenesten

Adventsgudstjenestene er relativt ordinære gudstjenester. Tenning av adventsstaken hører naturlig med, selv om det ikke står nevnt i noen liturgier. Når preteksten inneholder en invitasjon til bønn, er det også naturlig å gi menigheten rom for å praktisere det i gudstjenesten, ut over de bønnene som liturg eller medliturg leser. Bønnevandring kan være en spennende variasjon.

Adventskapitlet er det opplagte stedet for å lete etter salmer til denne gudstjenesten. Her er det mange flotte salmer som vi ikke har så mange andre anledninger til å synge, så nå bør de brukes for det de er verdt. Jeg foreslår for eksempel følgende:

*2: Tenn lys (vers 1–2)

3: Å kom, å kom, Immanuel

12: Rydd vei for Herrens komme

14: Jeg løfter opp til Gud min sang

18: Underlege ting å sjå!

497: Jeg er i Herrens hender

710: Vi rekker våre hender frem

FRODE GRANERUD
Kapellan i Notodden

3. søndag i adventstiden

16. desember 2012

Pretekst Joh 5,31–36

Lesetekster: Mal 4,4–6; 2 Pet 1,19–21

Fortellingstekst: Dan 6,4–24

Liturgisk farge: Fiolet

Søndagen

Vi står på terskelen til julens feiring av at "Ordet ble menneske," og feiringen forberedes ved at vi gjøres oppmerksomme på at dette mennesket ikke var hvem som helst, men Gud som tok bolig iblant oss – som viste det ved sine tegnhandlinger – slik at vi skulle komme til tro, men mer, at vi ved denne tro skulle ha liv i hans navn – her og i evighet! Denne søndagens budskap vil, hvis vi tar imot det, gjøre oss til informerte og opplyste julefestdeltakere.

To skriftsteder

To skrifthenvisninger framstår for meg som helt spesielle nøkkelord når jeg skal åpne meg for Johannes-evangeliet, det ene i begynnelsen

av og det andre mot slutten av skriftet. Jeg tenker på 1,14 og 20,31.

Joh 1,14: "Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet."

Joh 20,31 "Men disse (tegn) er skrevet ned for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn."

En enkel oppdeling av Johannes-evangeliet kan trekkes etter mønster av dette siste verset (20,31) slik: Kapitlene 1–12: "For at dere skal tro". Her presenteres 7 tegnhandlinger som skjer med troen som mål.

Hovedvitne og kronvitne

I vår tekst 5,31–36 heter det i tillegg "for at dere skal bli frelst" – men det er samme uttrykksmåte. Hos oss er tanken at dere skal komme til tro på grunn av vitnesbyrd – et sterkt vitnesbyrd og så det sterkeste vitnesbyrd. Bakteppet for Jesu opptreden er her de jødiske høytidene. For eksempel skjer samtalen mellom Jesus og Nikodemus i rammen av påskefesten (2,23). Vårt kapittel innledes med fortellingen om den syke ved Betesda, og dette tegnet skjer ved "en av jødernes høytider" (5,1), og til alt overmål helbreder Jesus på sabbaten. Dette provoserer fram tema som hvilken fullmakt han har (5,16). Ordforrådet i kapittelet byr fram mange begreper som en kan assosiere til en rettergang. I den forbindelse har vitneutsagnene sin *rett-*messige plass.

Johannes døperen har sin sterke plass hos Johannes evangelisten – i kraft av at han står som hovedvitne i Jesu sak i verden. Han er vei-rydder og døråpner – og framfor alt den som opplyser om Jesus. Han var "en brennende og skinnende lampe" (v 35). Menneskene kunne for en tid kunne glede seg i lyset av den.

Johannes døperen er hovedvitne men ikke selve kronvitnet – selv ikke han! For Jesus trekker et enda viktigere vitne fram for sin sak, og det er "de gjerninger Far har gitt meg å fullføre". Vi er tilbake i prologen igjen: "Vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet." Slik bestemmes innholdet i Jesu gjerninger, enten det er ved et bryllup i Kana eller her ved Betesda.

Gjerninger vitner om meg! Gjeringene taler for seg! Disse gjerninger vitner om Gud og gir klar melding om at han som utfører dem, er Guds sønn – for at vi skal få tro og ved troen ha liv!

Jesus er ikke avhengig av menneskers vitne-utsagn. Gjeringene taler til oss som hele mennesker – med tanker, sanser og følelser. Både "i vår lykkes tid og i vår sorg og vår nød" slår disse gjeringene i hjel all ateisme og vitner om Guds presens i verden. Det er ikke sant heller at Gud er usynlig. Han har et ansikt i Jesus Kristus, og dette ansiktet er det gitt oss å kjenne igjen. For i møte med disse gjerninger defineres hva det vil si å være menneske. Disse gjerninger knytter an til vår gudbilledlighet, til det innerste i vårt vesen – og derfor betyr de liv og frelse (v 34). Det går på eksistensen løs!

Prekentema Selvbevisstheten

Kan noen tro på en som tror så godt om seg selv, som Jesus? Selv om vers 31 åpner med en kledelig beskjedenhet, er det ikke småtteri av selvbevissthet!

Vi må bruke litt tid på Døperen – han peker i riktig retning også for oss – men er altså ikke selve kronvitnet! Hvordan kan vi formidle denne Jesu selvforståelse i en kultur preget av kulturelt og religiøst mangfold? Hvordan står den i forhold til andre gudstroende – muslimer, jøder og andre? Hvordan oppfattes Jesu gjerninger i en kontekst av tros- og religiønsdialog?

De toneangivende

De toneangivende i folket får johannesargumentet, men også noe mer! Gjeringene!

Hvem er de toneangivende i vår kontekst i dag, og hvordan møter vi disse? – de toneangivende i mediene som tviler eller benekter eller høylytt protesterer på Jesus som ICHTYS (Jesus: Messias, Guds sønn og frelser).

Hvordan kan vi formidle Jesus gjerninger som argumenter for Guds eksistens? Eksistens forstått som ek-sistere – springe (stadig) ut – i nye skapende handlinger? Når de toneangivende ateistene gjør spørsmålet aktuelt og setter det på dagsordenen, er ikke det en gavepakke til oss, og skal vi ikke handle på vårt apologetiske instinkt?

Gjeringene er tegn – fordi Gud både gir oppdraget og kraften. Der de skjer, er Gud nærværende – der eksisterer Gud – der springer han ut som kjærlighet klar og ren – og det er nettopp slik Gud er nærværende. Når noen spør etter Guds nærvær, pek på Jesu gjerninger! De er ikke logiske bevis, men er det de er, handlinger i tid og rom med mennesker involvert og mennesker til stede. De er møter med Gud.

Protestanter for Guds eksistens

Vår oppgave er ikke å tvinge mennesker til tro (dårsers tale), men å tvinge mennesker til å bli oppmerksomme, oppmerksomme på kronvitnet for Jesus som ICHTYS, og Guds eksistens gjennom ham.

Howdan holder vi Jesus gjerninger fram i dag? Den kjente ateisten, professoren i evolusjonær biologi ved Oxford, Richard Dawkins, sa som gjest hos Skavlan nå i september at det ikke fantes spor "whatsoever" på at det fantes et "supernatural being" i vår tilværelse. Bibelen besto av gamle myter som kunne være interessante nok for religionshistorikere og antropologer. Mot slike utsagn er Johannes-evangeliet en skrikende protest. Tør vi være protestanter mot tidens intellektuelle og praktiske ateisme? Eller er vi for feige eller for late? Er julen i år et anti-ateistisk prosjekt? Teksten på 3. søndag i adventstiden er en anti-ateisme-tekst!

Gjeringene som vitnesbyrd

Gjeringene i menigheten – diakonien, trosopplæringen, gudstjenesten – alt er tegn på at Gud lever. Hvem var det som sa: Vi vil forkynde evangeliet – om nødvendig også med ord? Frans av Assisi? Hvordan kan våre gjerninger være vitner i vårt lokalmiljø? Når vi holder dåpsbarna opp, er det ikke for å nussifisere dåpen, men en tegnhandling for at vi som menighet skal se hverandre og lære den som vokser opp, å se sin neste! Jesus løftet mennesker opp! Det skal også vi gjøre!

Tvang til oppmerksomhet

Søren Kierkegaard skriver:

"Det ene Menneske kan have Held til at gjøre meget for det andet, kan have Held til at føre ham dithen, hvor han ønsker at føre ham, kan, for at blive ved hvad her bestandigt væsentlig er Tale om, have Held til at være ham behjælpelig i at blive en

Christen. Men i min Magt staaer dette ikke; det beroer paa saare meget, og fremfor Alt paa, om han selv vil. Tvinge et Menneske til en Mening, en Overbeviisning, en Tro, det kan jeg i al Evighed ikke; men Eet kan jeg, det Første i een Forstand (thi det er Betingelsen for det Næste, der er: at antage denne Mening, Overbeviisning, Tro), det Sidste i en anden Forstand, der som han ikke vil det Næste: jeg kan tvinge ham til at blive opmærksom."

Fra "Synspunktet for min forfattervirksomhed. Andet Afsnit §4. Søren Kierkegaard - Samlede Værker 1994 (s 101).

Å tvinge til oppmerksomhet om Guds gjerninger i Jesus Kristus er dagens og julens program! Da kan også vi bli skinnende og brennende lamper, og det verste som kan skje oss er jo bare at vi kan få hodet på et fat (Stikk hodet fram og få det kappet av – sier et gammelt ordtak). Da gjelder det å holde hodet kaldt og hjertet varmt og lampen brennende! Gud jul!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

FRA BISPEDØMME- RÅDENE

TILSETTINGER

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 05.09.12 foretatt følgende tilsetting:

Sarah Johanne Olsson som kapellan i Østre Borgesyssel prosti med tjenestested Askim sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at hun tar imot stillingen.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1 000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2 000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2 000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2 500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3 000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5 000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1 500,- +mva

ISSN 0332-5431

